

A RAJKTÓL A TIZENÖTÖKIG – RIECKE WERNER (1953–2021) SZAKMAI ÉLETÚTJA

Szubjektív emlékezés

Király Júlia¹

Riecke Wernerről és *Ábel Istvánról* már akkor legendák keringtek, amikor mi beléptünk a Rajk Szakkollégiumba, pedig csak két évvel jártak felettünk. De annyi közös TDK (tudományos diákköri) dolgozat és annyi TDK-díj volt már a tarso lyukban, hogy az újonnan felvettek közül a legtöbben mindig „*A gazdasági növekedés modellezése*” című belső szemináriumukra jelentkeztek. Ezekről a szakkollégiumi évekről szól *Ábel István* visszaemlékezése.

Én már végzés után kerültem közel Wernerhez, amikor Chikán Attila létrehozta a Nemzetközi Készletgazdálkodási Tudományos Társaságot (International Society for Inventory Research) és egyből meg is rendezte az első világkonferenciát, amelynek nem kisebb egyéniség volt a díszvendége (egyben a társaság díszelnöke), mint a Nobel-díjas *Kenneth Arrow*. Nos, ezen a konferencián Werner nemcsak előadott, hanem ő volt az Attila által kinevezett magyar–német–angol nyelvű tolmács is. Ez nem volt gond, hiszen német volt az anyanyelve, magyarul mindig egy jól felismerhető, de nagyon aranyos akcentussal beszélt, angolul pedig szinte anyanyelvű szinten. Az orosz nyelvvel viszont élete végéig nem tudott megbarátkozni. Így aztán megfértem mellette mint a konferencia egyáltalán nem hivatalos angol–oroszmagyar nyelvű tolmácsa. És természetesen a szokásos konferencia-kiránduláson mindketten beálltunk pincérnek is a szentendrei Görög kancsóban. Werner igencsak sokoldalú egyéniség – állapítottuk meg.

Innentől kezdve többször is keresztezte egymást a pályánk – de együtt soha nem dolgoztunk, együtt csak vitakoztunk éjszakába nyúlóan, és vitorlázunk hosszú, szélmentes napokon.

Werner éppen akkor ment el a hetvenes-nyolcvanas évek legendás *Szokolczai*-laboratóriumából (pontosabban a Számítógép-alkalmazási Kutatóintézet Ökonometriai Főosztályáról), amikor én egyetemista gyakornokként odakerültem. A korosztályunkhoz tartozó, későbbi ökonometriai modellezők közül kevesen vannak, akik ne fordultak volna elő az Ökonometriai Laboratóriumban: *Hunyadi László, Kovács Álmos, Lovrics László, Neményi Judit, Marjanek Katalin, Bagdy Gábor, Losonczy Sári...* és hosszan lehetne sorolni még a neveket. Az akkori in-

¹ *Király Júlia* egyetemi tanár, közgazdász. E-mail: jkiraly@ibs.b.hu.

formatika mellett az akkori ökonometriai módszerekkel negyedéves előre jelző modellt építeni nem volt kis merészség – de sokat lehetett tanulni belőle.

A Laboratóriumból egy rövid, Werner által nagyon nem kedvelt árhivatali kitérőt követően 1982-ben *Surányi György* csábította át Wernert a Pénzügykutatóba (Pénzügykutató Intézet), ahol a reálnövekedés és a készletgazdálkodás helyett már a kis, nyitott gazdaságok működése kezd el izgatni, a fizetési mérleg monetáris megközelítése, az árfolyam- és fizetésimérleg-elméletek. Ebből születik a legendás, már csak antikváriumokba kapható *Riecke – Szalkai – Száz: Árfolyam-elméletek és pénzügypolitika* című könyv, amelyre többek között Száz János emlékezik e lapszámomban. A pénzügykutató éveket *Bokros Lajos* eleveníti fel. E korból származik Wernernek és *Antal Lászlónak* az utóbbi haláláig tartó barátsága – a sörözők mélyén kavargó cigarettafüstben két eltökélt, fejben modelleket megoldó reformer próbálta jobbá tenni a körülöttük csikorogva botladozó szocialista gazdaságot.

1987-ben, amikor *Medgyessy Péter* pártnyomásra a rendszerváltó műnek számító *Fordulat és Reformot*² követően bezárja a Pénzügykutatót, Werner már a Pénzügyminisztériumban van, a költségvetési és adóreformok *Kupa Mihály* vezette boszorkánykonyhájában. 1988-ban lépnek életbe a személyijövedelem-adóról és az általános forgalmi adóról szóló törvények – a megelőző három év intenzív erőfeszítései eredményeként. Ezeknek a reformoknak Werner már aktív résztvevője. Ezt a forrongó, pezsgő pénzügyminisztériumi reform utáni–fordulat előtti korszakot villantja fel *László Csaba*.

1988/89-ben, közvetlenül a rendszerváltást megelőzően kormányfőtanácsos volt a kor legjobb közgazdászaiból válogatott Gazdaságpolitikai Titkárságon. Többek között erre az évre emlékszik vissza *Tétényi Tamás*.

1990-ben ismét *Surányi György* hívta Wernert – ezúttal a jegybankba. Ekkor kezdődött az a 15 éves munka, ami talán a leginkább meghatározta Werner szakmai pályafutását. A monetáris eszköztár, monetáris programozás főosztályvezetőjéből lassan alelnök lett, a jegybanki döntések, a Monetáris Tanács meghatározó szereplője. A szakmai pálya más állomásaival is összekapcsolva erről ír *Neményi Judit*, *Oblath Gábor* és *Bihari Péter*.

A jegybanki karriert követő másfél évtizedben nemzetközi szervezetek (ENSZ, IMF) tanácsadójaként dolgozott a világ ezernyi pontján Biskektől Doháig. Viccelődve mondta, hogy ahova ő megy tanácsot adni, ott előbb-utóbb fegyverek ropognak. Ám a fegyverropogás közben is volt türelme és kitartása állampapírpiacon építeni, monetáris politikai tanácsot adni, figyelni és segíteni a Magyar-

2 ANTAL LÁSZLÓ et al. (1986): *Fordulat és Reform*. Budapest: magánkiadás.

országnál is hátrányosabb helyzetű és elmaradottabb országokat. Száz János írt ezekről az évekről is visszaemlékezésében.

Kár, hogy itthon egyre kevesebbet hívták. A hatalom szívesen megfedkedzik a nagy tudású és nem mindig simulékony tanácsadókról. Amikor 2020-ban *Mellár Tamás* kezdeményezésére megalakult a pandémiára adott kormányzati reakciót elemző „tizenötök” csoportja, nagy örömmel fedeztük fel újra Werner töretlen munkabírását és vitakedvét. Sajnos, csak egy ideig csatlakozhatott. A betegség erősebb volt nála.

Mindazok, akik bármikor együtt dolgoztak Wernerrel, mindig mint barátira is emlékeztek rá. A szakmai vita számára baráti beszélgetés is volt – közvetlen stílusa azokat is magával ragadta, akik talán épp vele ellentétes állásponton voltak.

Különleges ember volt. Nagyon fog hiányozni.